

Sít' výzkumných institucí a podniků pro infrastrukturu

Forschungs- und Unternehmensnetz für Infrastrukturen

RENI-100686680

Open Research Institute Day

Osol to aneb Využití rezistivimetrie ve vrtu

Einsatz von Widerstandsmessungen im Bohrloch

21. září 2026, Albertov 6, Praha 2 a online

21. September 2026, Albertov 6, Prag 2 und online

Univerzita
Karlova

Osol to aneb využití rezistivimetrie ve vrtu

Open Research Institute Day RENI

Tomáš Weiss, 21. 9. 2026

podklady Martin Lanzendörfer, Kateřina Šabatová

Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

Geologie

Proč rezistivimetrie

- Tradiční hydrodynamické zkoušky stanovují parametry pro širší okolí, ale nedokážou popsat vertikální variabilitu ani přesně lokalizovat přítoky.
- Mezivrtové stopovací zkoušky ověřují hydraulickou komunikaci, jsou však časově i logisticky náročné.
- Rezistivimetrie vody ve vrtu (borehole tracer/dilution tests) měří fyzikálně-chemické vlastnosti vody (nikoliv horniny).
- Hlavní výhody
  - nízká technická a finanční náročnost
  - vysoká citlivost
  - možnost měření za přirozeného stavu i během čerpání

Princip metody a její cíl

- Vytvoření kontrastu měrné elektrické vodivosti (konduktivity v $\mu\text{S/cm}$) injektáží stopovače (nejčastěji NaCl).
- Sledují se časoprostorové změny vodivosti vlivem ředění čistou podzemní vodou nebo posunu stopovače.
- Dostupný nástroj pro komunální hydrogeology k odhalení reálného proudění ve vrtu.

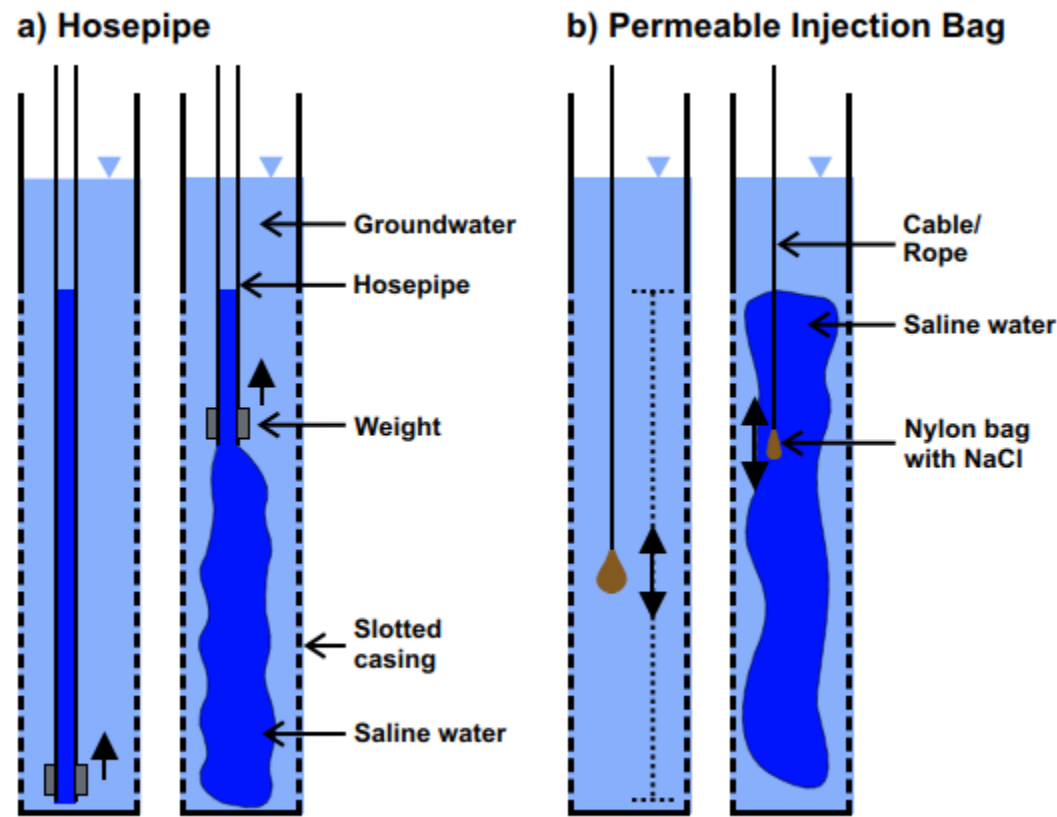
Základní typy injecktáže stopovače

- Plošná (rovnoměrná) injecktáž
  - Stopovač je homogenně rozpuštěn v celém vodním sloupci.
  - Slouží k identifikaci horizontálního proudění a určení zdánlivé rychlosti / objemového toku.
- Bodová injecktáž:
  - Stopovač je aplikován do konkrétní hloubky nebo na hladinu.
  - Slouží ke sledování vertikálního proudění a detailní charakteristice lokálních přítoků.

Metoda ředění označené kapaliny ve vrtu - metodika

- Aplikace pevné fáze
  - Použití perforovaného válce („solničky“) nebo nylonového sáčku s krystaly či tabletami.
  - Plynulý pohyb nahoru a dolů konstantní rychlostí po celé délce sloupce.
- Aplikace kapalné fáze
  - Spuštění flexibilní hadice na dno zájmového úseku a její naplnění roztokem o známé koncentraci.
  - Rovnoměrné uvolňování stopovače při plynulém vytahování hadice k ústí.

Performance criterion	Hosepipe method	Permeable injection bag method
Required personnel	0	++
Preparation time	+	++
Duration of Injection	++	+
Flexibility (depth range)	–	++
Deep GMWs or boreholes	–	++
Handling	+	++
Homogeneous injection	++	+
Costs	+	++

Bodová injektáž a alternativy

- Injektáž na hladinu podzemní vody
  - Přímé vylití - riziko vzniku turbulencí a indukovaného proudění dopadem kapaliny.
  - Aplikace těsně nad hladinou / hadicí – omezuje ovlivnění hladiny, naráží však na ulpívání roztoku v hadici (ztráta kvantifikace).
- Bodová injektáž do hloubky
  - specializované dálkově ovládané přístroje (např. tlakové injektory) či plynulou dávkovací kapiláru.
- Alternativní indikační média
  - Deionizace – použití destilované/deionizované vody namísto soli (Pitrak et al., 2007).
  - Termický kontrast – využití vody o odlišné teplotě oproti přirozenému pozadí (Fahrmeier et al., 2021).

Režimy proudění identifikovatelné ve vrtu

- Jaké mohou být?
- Vertikální proudění ve stvolu – pohyb vody nahoru/dolů
vlivem rozdílných hydraulických výšek kolektorů
  - posun stopovače
- Horizontální proudění – příčné proudění přes perforaci
  - pokles koncentrace stopovače v čase
- Vertikální proudění obsypem – pohyb vody mezi zárubnicí a stěnou vrtu (odhaluje netěsnost cementace).
- Gravitační stékání – volný tok vody po výstroji z výše uložených přítoků na hladinu.

náčrt na tabuli

Způsob měření

1 konduktometr

- Kontinuální profilování – pohyb sondou nahoru a dolů konstantní rychlostí.
  - Nevýhoda – riziko mechanického promíchávání vody.
- Měření v jedné konstantní hloubce.
  - Pro získání celkového profilu je nutné pokus opakovat.

Více sond

- Instalace senzorů do fixních hloubek bez pohybu sond.
- Zcela eliminuje mechanické ovlivnění vodního sloupce a umožňuje kontinuální monitoring.

1. Přípravná fáze:

- Kalibrace konduktometrů na očekávané rozsahy.
- Měření přirozeného pozadí (baseline profilu konduktivity a teploty v celé hloubce).

2. Injektážní fáze:

- Volba metody injektáže podle cílů měření a konstrukce vrtu.
- Výsledná konduktivita by neměla překročit 5násobek pozadí, aby nedocházelo k umělému klesání soli vlivem vyšší hustoty (Lamontagne et al., 2002).

3. Monitorovací fáze:

- Kontinuální sledování změn konduktivity v čase a hloubce bezprostředně po injektáži.
- Sledování vývoje indikačního mraku pro následné hydrodynamické výpočty.

Jak proudí voda do/z vrtu?

- z vrtů se odebírá voda s představou, že v určité hloubce beru vodu z určitého horizontu
- v mnoha vrtech ale přetékání – hydraulický zkrat
- Příklad? Vrt s 2 puklinami:
  - puklina A – s vyšší hydraulická výškou, méně propustná
  - puklina B – s nižší hydraulickou výškou, více propustná

Odkud je voda ve vrtu dominantně?

1) Za přirozeného stavu?

2) Během čerpání?

Horizontální proudění

- Homogenní izotropní kolektor bez vrtu

$$v_{\infty} = -K(\nabla h)_{\infty}$$

objemový tok

hydraulická vodivost

hydraulický gradient

- Rádi bychom určili velikost konstantního vektoru v_{∞} , ale vrt proudění naruší - kombinace prázdného prostoru vrtu, zárubnice, obsypu a ovlivněného okolního prostředí

Horizontální proudění – zdánlivá rychlost

- Ve stvolu vrtu pozorujeme horizontální proudění blízké proudění konstantní “zdánlivou rychlostí” (apparent velocity)

$$v_a = a v_\infty$$

zdánlivá rychlost

objemový tok

koeficient deformace proudění*

$\alpha=2.0$

Přesná teoretická hodnota pro pouhý vrt v nezměněném prostředí. Hodnota nijak nezávisí na okolní vodivosti ani na poloměru vrtu. Používá se často jako odhad (což ale nemusí odpovídat situaci).

$\alpha>2.0$

Pokud je navíc přítomen obsyp propustnější než okolní prostředí. Obsyp k sobě stáhne proudění z okolního prostředí s teoretickým faktorem blízkým dvěma, samotný vrt pak do sebe stáhne i proudění z obsypu. Výsledný faktor se takto může přiblížit až hodnotě $\alpha=4.0$.

$\alpha<1.0$

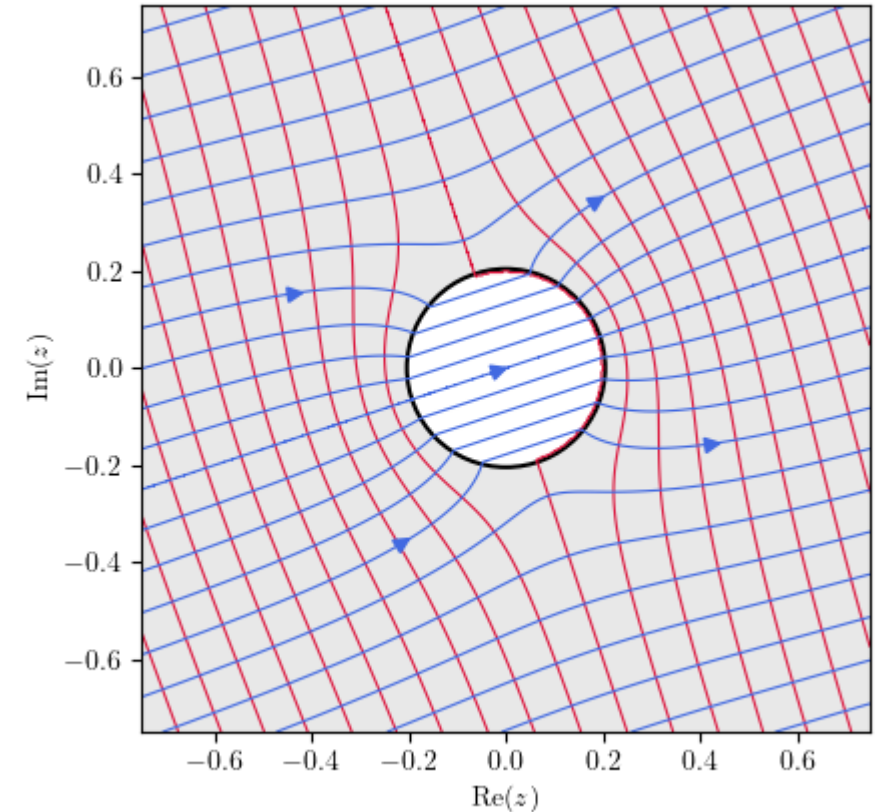
Vrt působí celkově jako překážka – typicky kvůli kolmataci. Dolní mezí je $\alpha=0.0$, kdy vrt s okolím nekomunikuje a horizontální proudění v kolektoru jej obtéká.

$$v_\infty = -K(\nabla h)_\infty$$

objemový tok

hydraulická vodivost

hydraulický gradient

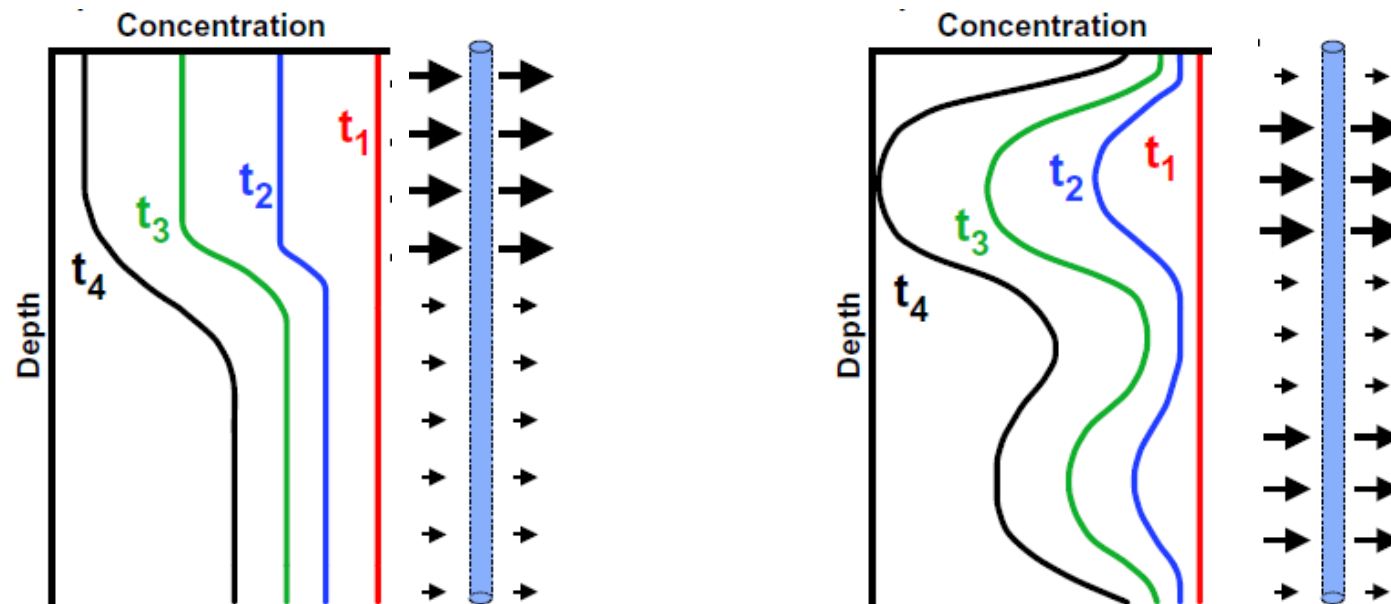

Proudové pole v případě $\alpha=2.0$. Analytické řešení, červeně izohypsy, modře proudnice.

Metoda ředění označené kapaliny ve vrtu - výsledky

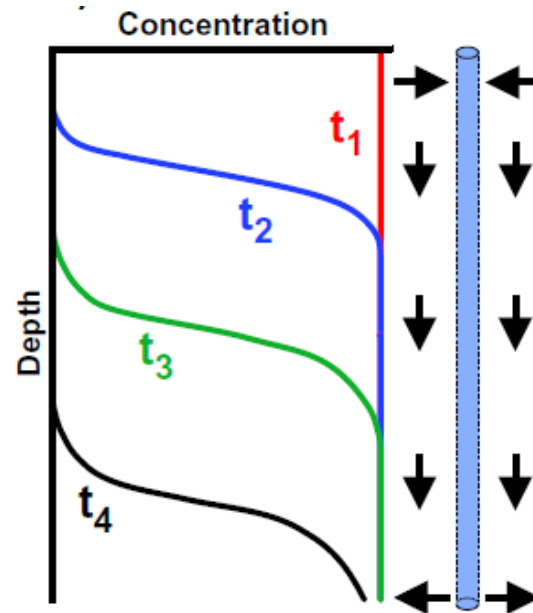
- typický znak horizontálního proudění

Fahrmeier et al. (2020)

Metoda ředění označené kapaliny ve vrtu - výsledky

- typický znak vertikálního přetékání
- posun charakteristického bodu za jednotku času (pístové vytlačování objemu)

Fahrmeier et al. (2020)

Příklad 1 – Nad Šlejfernou plošná injektáž

Metodika

- 4.6.2025
- ustálená HPV 16,16 m pod o.b., teplota 9,5°C
- 200 g NaCl v nylonovém vaku, se kterým se rovnoměrně pohybovalo v celé části vrtu pod HPV po dobu cca 20 min.
- konduktivita měřena WTW TetraCon na 100 m dlouhém kabelu
  - před začátkem injekece
  - po jejím konci – po ca 20 min.
- konduktivita zaznamenávána po 0,5 m
- mezi 20 a 22 m bylo měření zahuštěno na 0,25 m
- jedno měření jedním směrem (nahoru nebo dolů) trvalo přibližně 5-10 min.
- časy měření dále odpovídají vždy danému začátku měření (nahore pro směr dolů, dole pro směr nahoru)

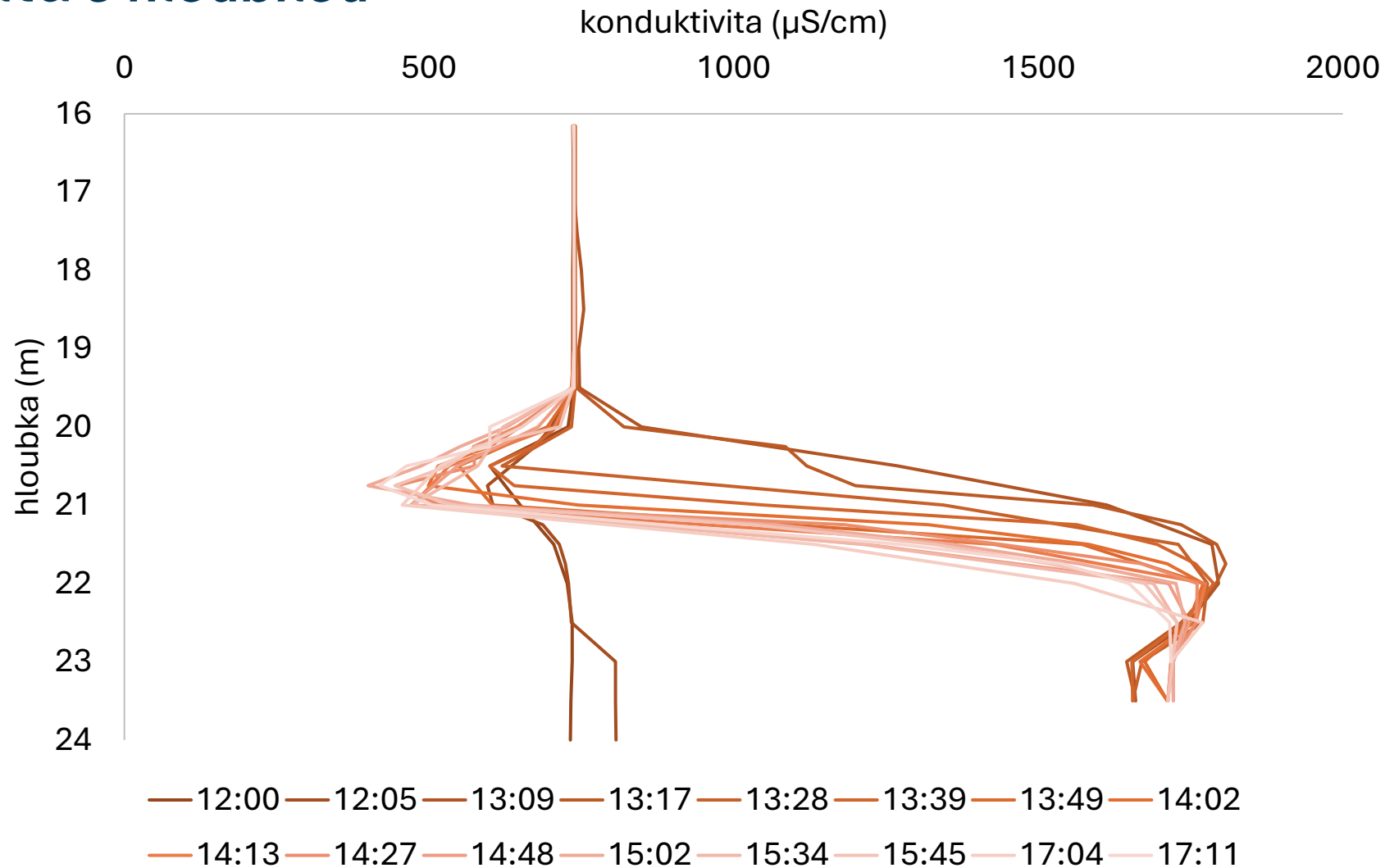

Čistá data

čas 1			13:09	13:17	13:28	13:39	13:49	14:02	14:13	14:27	14:48	15:02	15:34	15:45	17:04	17:11
	0 down	0 up	1 down	1 up	2 down	2 up	3 down	3 up	4 down	4 up	5 down	5 up	6 down	6 up	7 down	7 up
16.155	737	736	738	740	740	739	738	738	738	738	738	738	738	738	737	738
16.5	738	737	738	740	740	739	738	738	738	738	738	738	738	738	738	738
17	738	737	738	740	740	739	739	738	738	738	738	738	738	738	738	738
17.5	738	737	743	740	740	739	739	738	738	738	738	738	738	738	738	738
18	738	736	750	740	740	739	739	738	738	738	738	738	738	738	738	738
18.5	738	736	754	740	740	740	739	738	738	738	738	738	738	738	738	738
19	738	736	746	740	740	740	739	738	738	738	738	738	738	738	738	738
19.5	738	735	747	742	740	740	738	734	738	738	736	735	738	736	738	738
20	728	701	849	820	734	710	694	650	706	644	679	628	622	715	653	600
20.25		674		1085		670		600		573		551		577		600
20.5	600	460-620	1270	1120	620	600	549	515	533	575	547	487	580	531	518	463
20.75		596		1200		640		499		447		400		444		419
21	650	605	1613	1590	1345	1050	604	745	473	518	470	568	472	537	456	505
21.25		687		1735		1564		1320		1182		1071		1031		884
21.5	705	714	1785	1793	1730	1695	1572	1583	1428	1439	1217	1358	1212	1330	1133	1274
21.75		724		1808		1758		1712		1670		1568		1519		1539
22	727	729	1796	1792	1778	1788	1771	1771	1775	1761	1714	1726	1689	1675	1560	1649
22.5	735	734	1747	1735	1770	1738	1746	1755	1759	1760	1748	1741	1728	1728	1770	1716
23	735	806	1655	1645	1670	1654	1675	1667	1718	1718	1722	1720	1720	1720	1718	1718
23.5	733	806	1660	1660	1655	1655	1712	1712	1713	1713	1722	1722	1713	1713		
24	732	807														
čas 2			13:13		13:34		13:53		14:19		14:54		15:40		17:06	

Konduktivita s hloubkou

TDS-konduktivita

- Vztah mezi množstvím celkových rozpuštěných látek (TDS – Total Dissolved Solids) a elektrickou konduktivitou vody přímo úměrný.
- Není dokonale lineární v celém rozsahu (závisí na konkrétním složení iontů a teplotě), pro běžné hydrogeologické účely a mineralizace se vyjadřuje pomocí empirického lineárního koeficientu:

$$TDS [m g/l] = k \cdot \gamma \cdot EC [\mu S/cm]$$

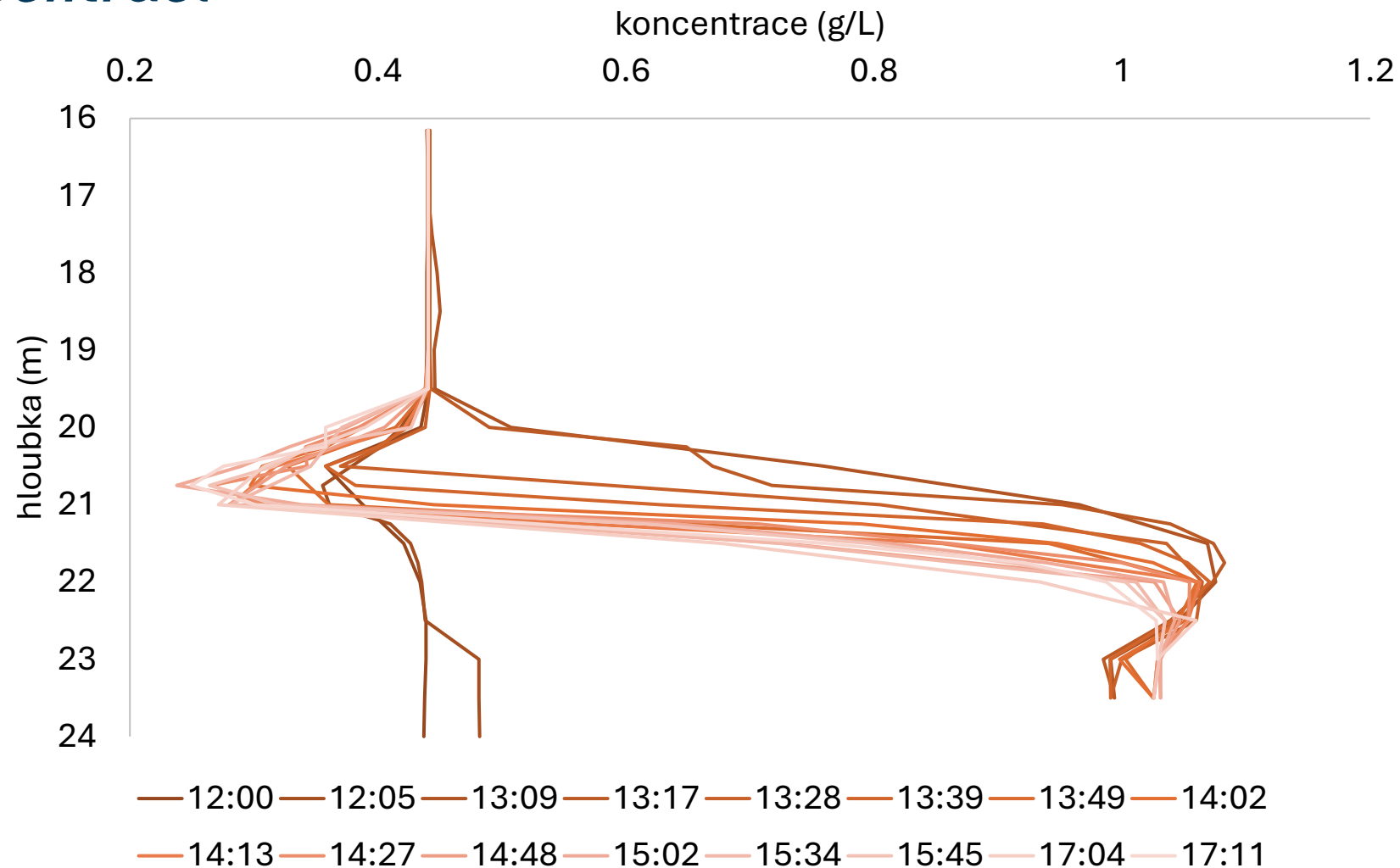
elektrická konduktivita při referenční teplotě 25°C

Total Dissolved Solids

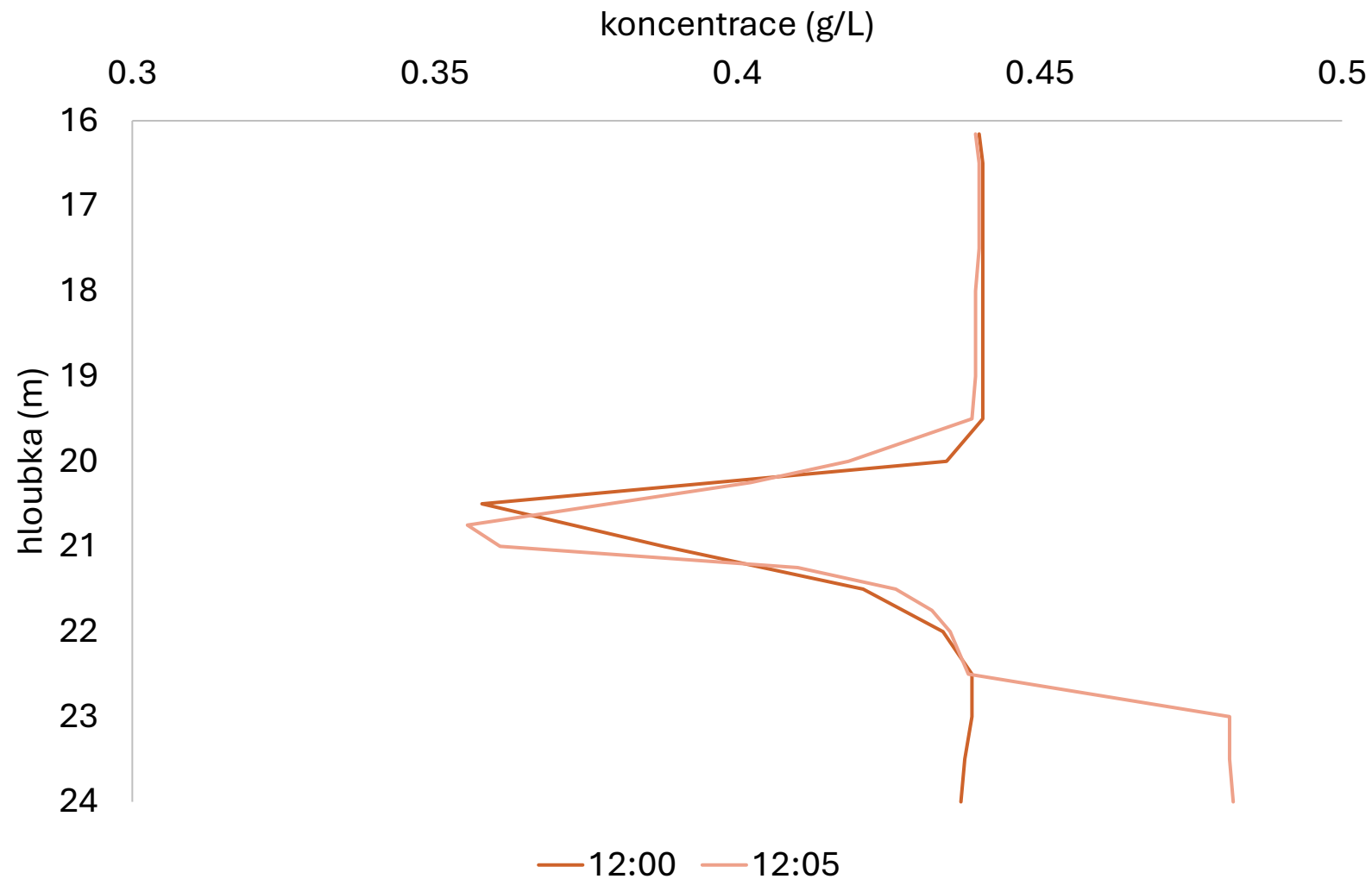
teplotní korekční faktor (měření bývá ale už kompenzováno přístrojem)

empirický koeficient – v přírodních podzemních vodách nejčastěji v rozmezí 0,55 až 0,72 (Marandi et al., 2013; Thorslund and Vliet, 2020)

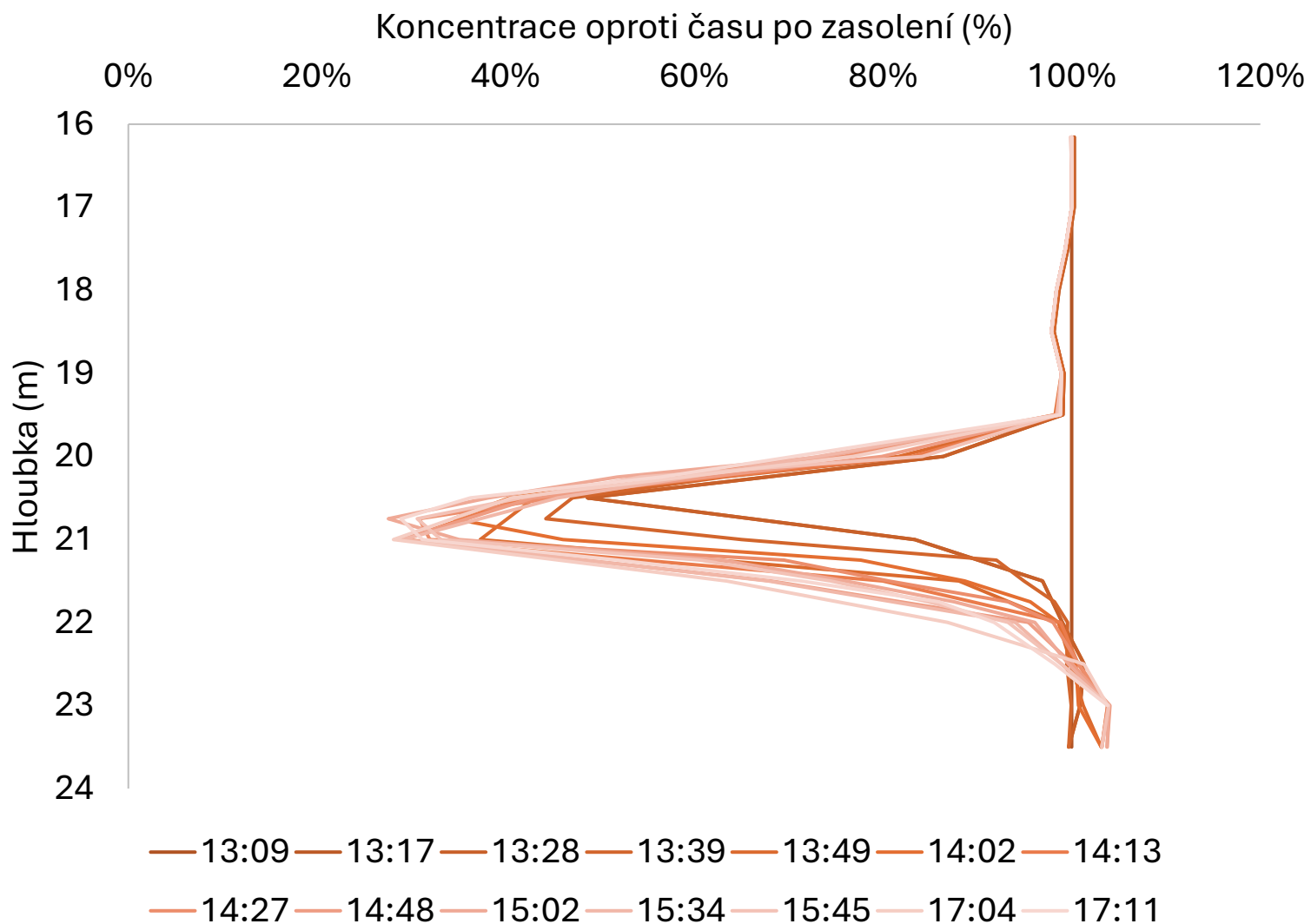
Převedení na koncentraci

Podrobnější pohled – před injekcí

Vykreslení procentuálně oproti měření po zasolení

Zdánlivá horizontální rychlost a pozorované ředění

- založena na závislosti ředění za čas
- předpoklady: nereaktivní stopovač, okamžitou injektáž, ředění stopovače je způsobeno pouze horizontálním prouděním podzemní vody – bez difuze, dokonalé mísení

$$\frac{dc}{dt} = -\frac{2 v_a}{\pi r} (c - c_\infty)$$

Diagrammatic annotations for the equation above:

- koncentrace ve vrtu (points to c)
- zdánlivá filtrační rychlost (points to v_a)
- koncentrace v okolí (points to c_∞)
- poloměr vrtu (points to r)

$$\ln(c(t) - c_\infty) = -\left(\frac{2 v_a}{\pi r}\right) t + \ln(c(0) - c_\infty)$$

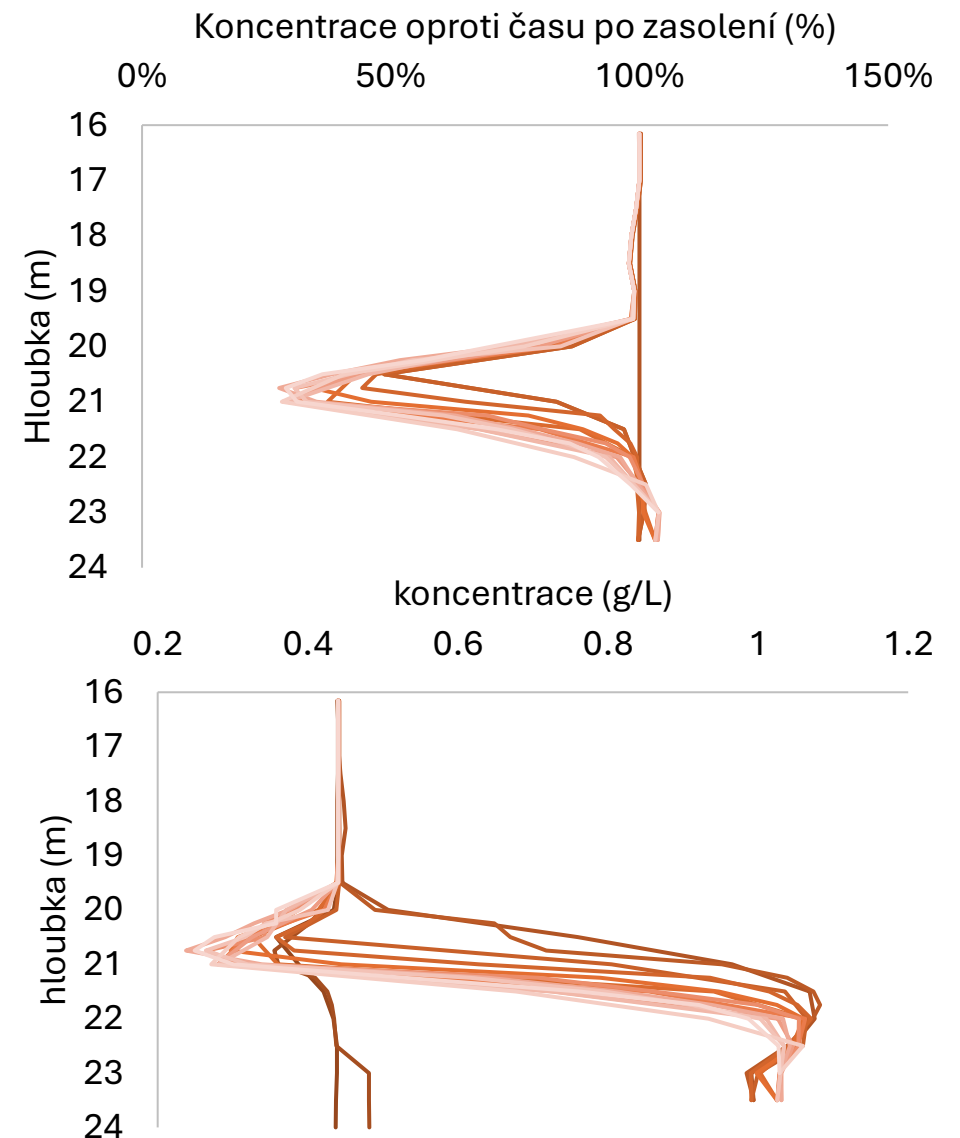
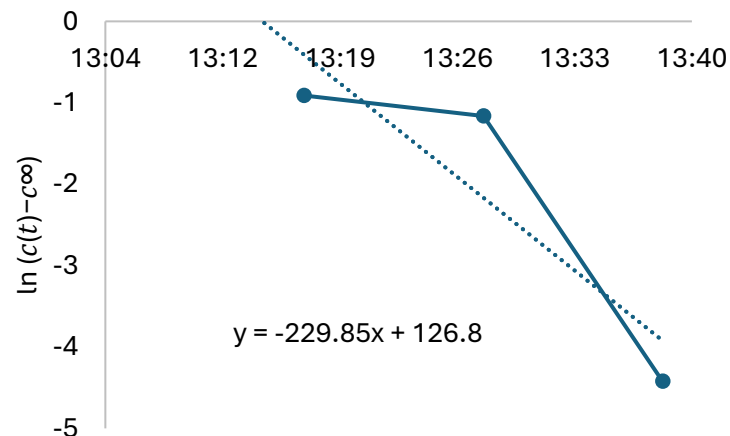
Zdánlivá horizontální rychlost a pozorované ředění

$$\ln(c(t) - c_{\infty}) = -\left(\frac{2 v_a}{\pi r}\right) t + \ln(c(0) - c_{\infty})$$

- c se tedy exponenciálně přibližuje c_{∞} a při známém r určíme v_a ze sklonu koncentrace $c - c_{\infty}$ na semilogaritmickém grafu:

$$y = -mx + b$$

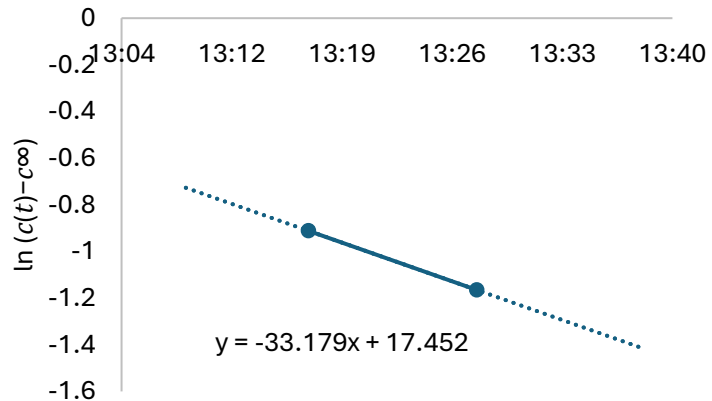
$$v_a = \frac{m \pi r}{2}$$

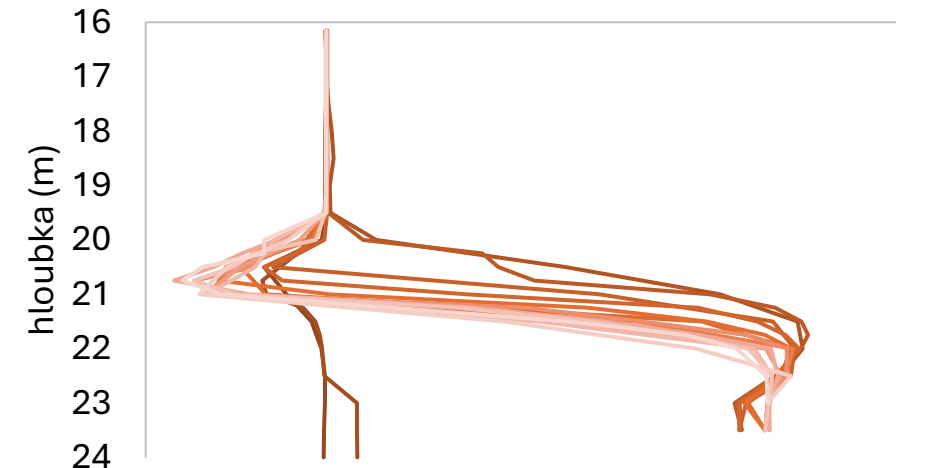
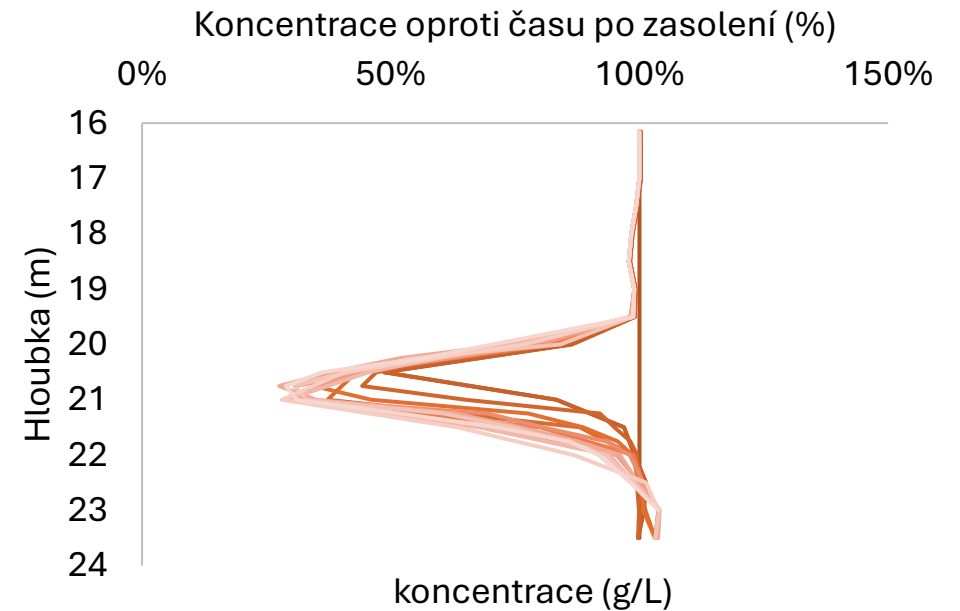
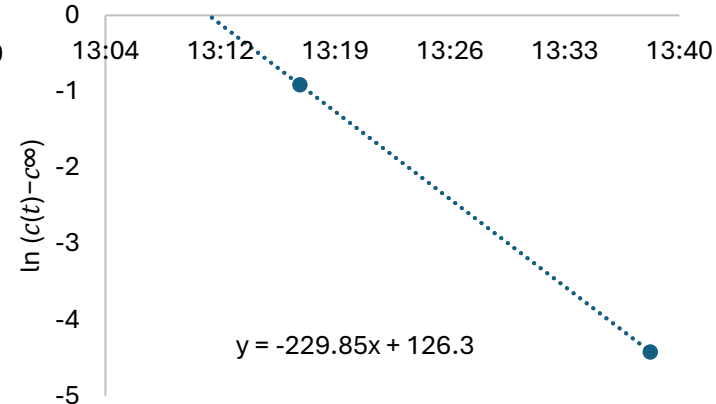
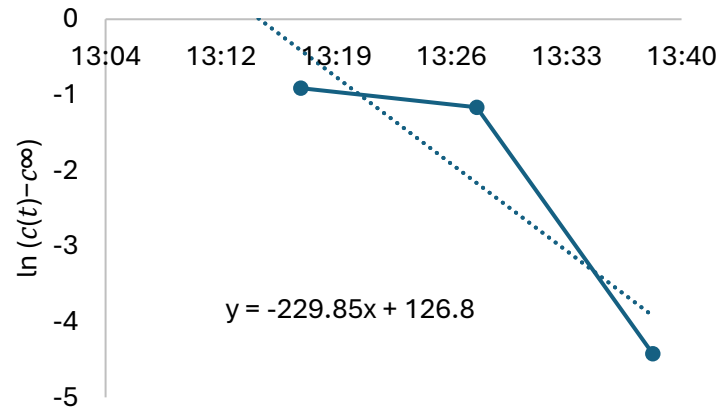
Zdánlivá horizontální rychlost a pozorované ředění

$$v_a = \frac{m \pi r}{2}$$

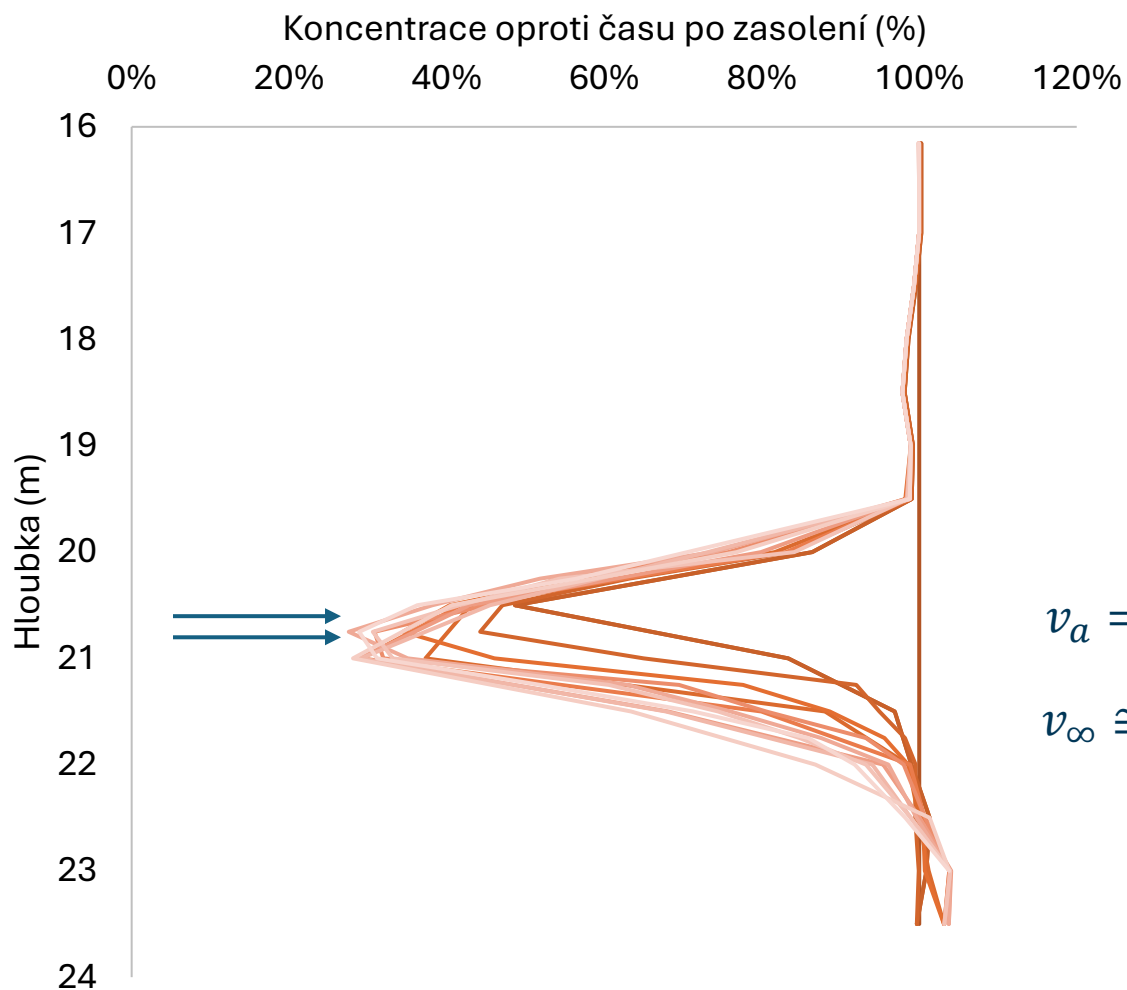
m	33
va	7 m/den

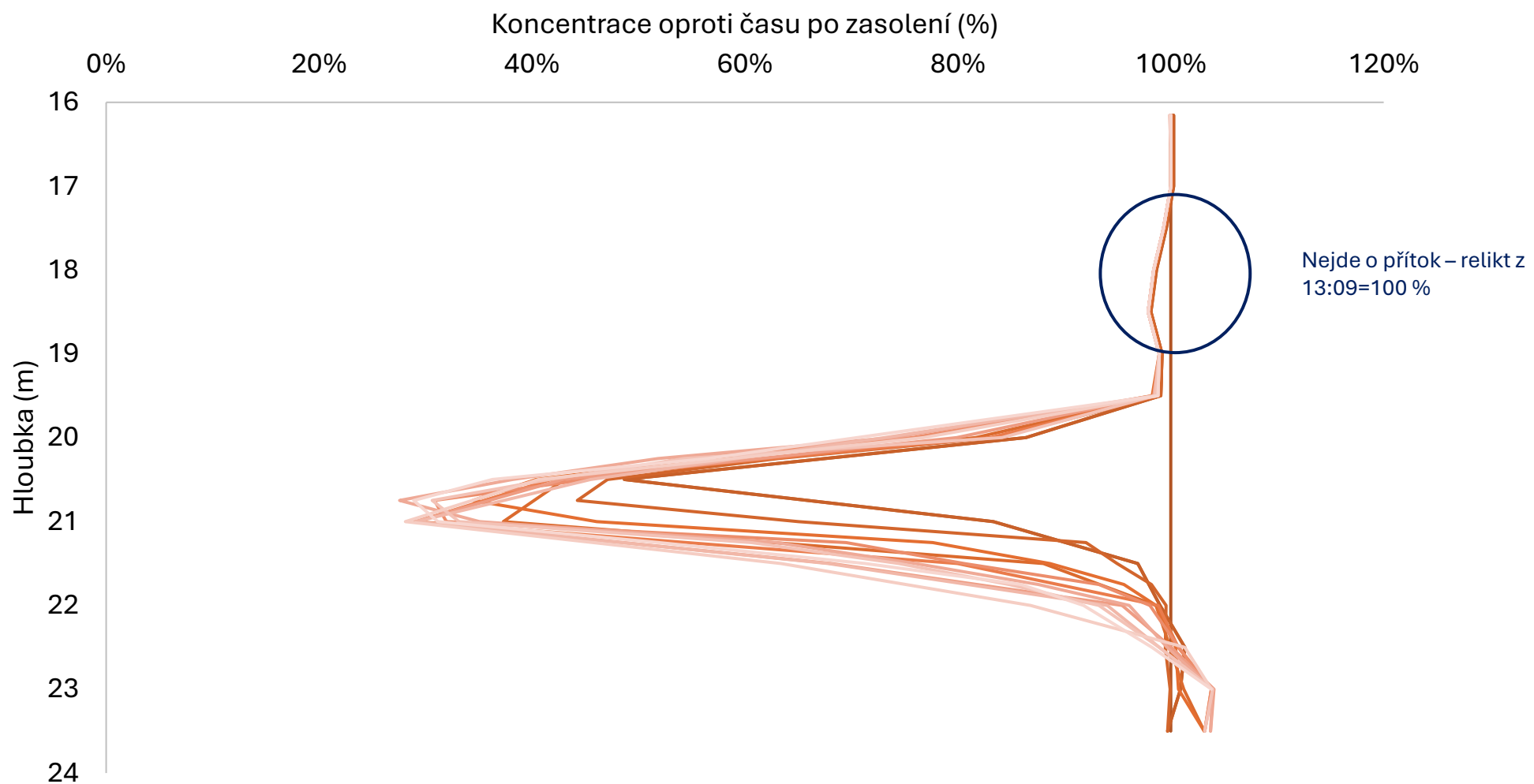
m	230
va	45 m/den

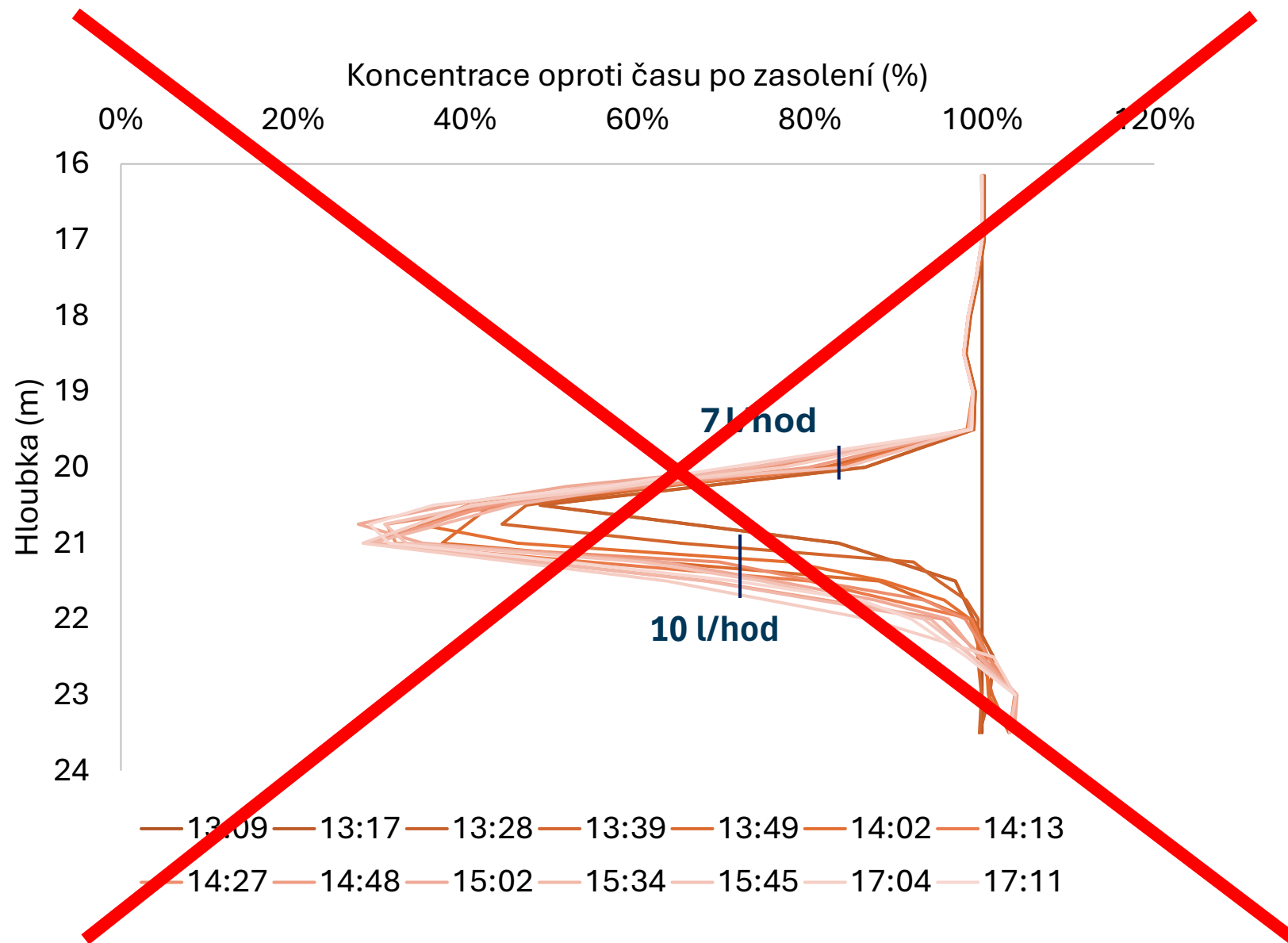
Horizontální proudění

Horizontální proudění

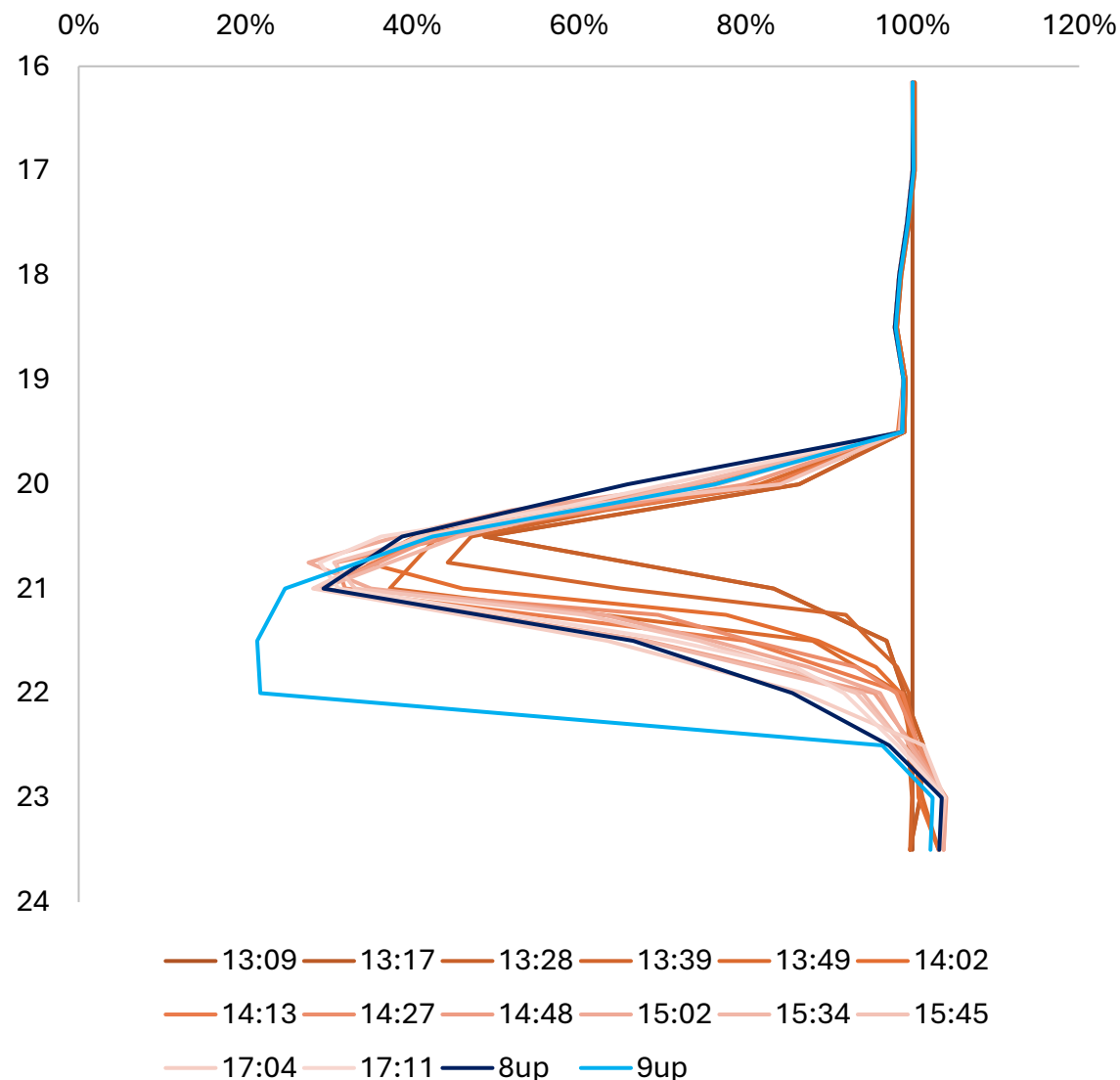

Vertikální proudění

Čerpání další den

- Další informace z dalšího dne 8up=další den ráno, pak čerpák a 9up po čerpáku
- U 8up je vidět, že nedošlo k žádné změně od posledního měření v 1711.
- Čerpání vody způsobilo, že se posunula křivka konduktivity níž a rozšířilo se množství odčerpané vody – prostor, kde byla voda s nižší konduktivitou.
- Návrh co dál?
  - kvantifikace přetoku pomocí vrtulky/kamery, příp. rezistivimetrie velmi krátká, aby se zachytil úplný začátek.

Příklad 2 – Nad Šlejfernou bodová injektáž

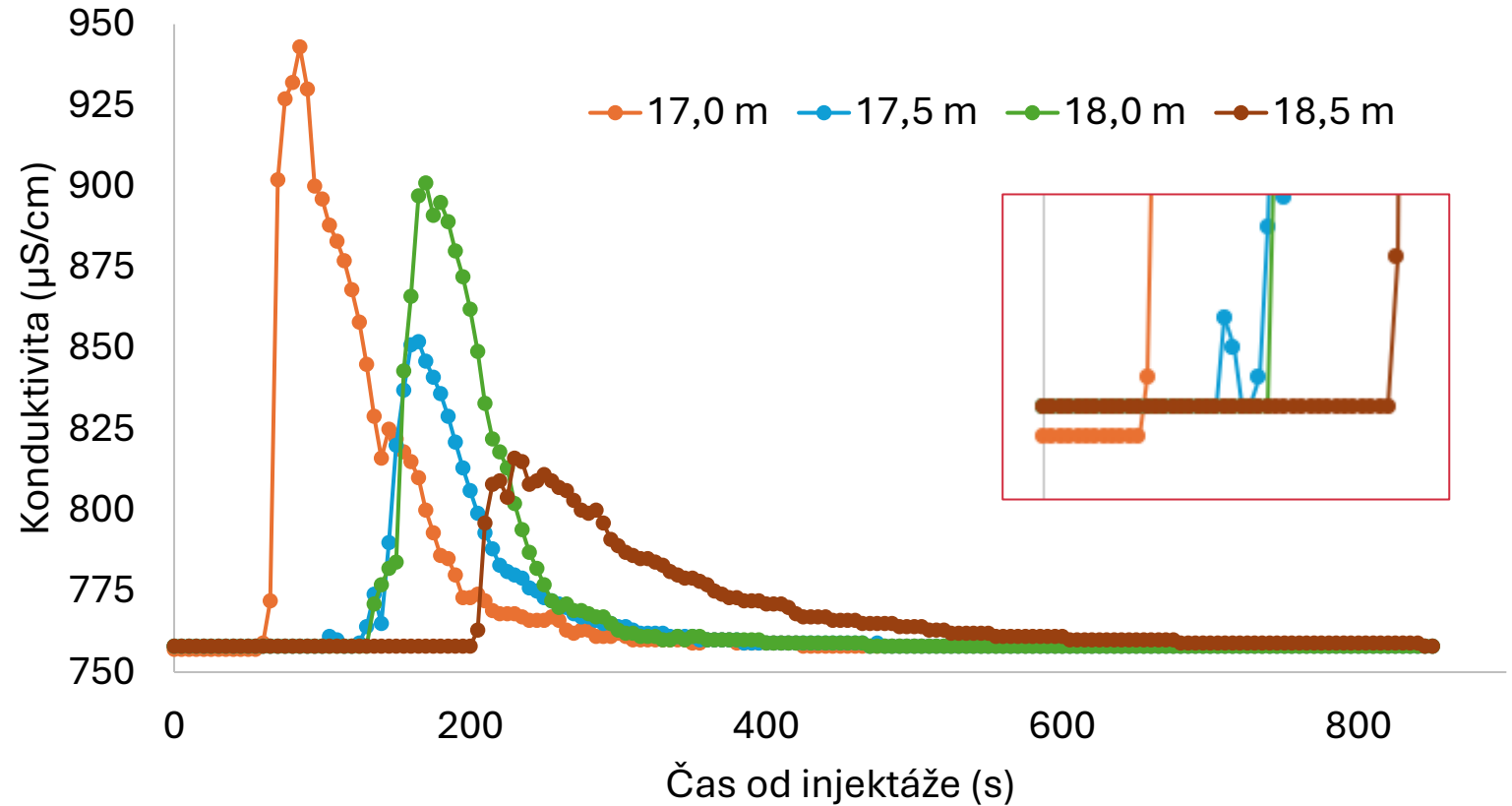
Metodika

- 7.6.2026
- ustálená HPV 16,24 m pod o.b., teplota 9,5°C
- 100 ml 5,8 g/l roztoku vylitím těsně nad hladinou
- 4 opakování totožného pokusu
- konduktivita měřena WTW TetraCon ve 4 hloubkách
  - 17,0 m
  - 17,5 m
  - 18,0 m
  - 18,5 m
- délka od injeckáže do poklesu na pozad'ovou hodnotu 7-14 min.

Konduktivita v čase pro jednotlivé hloubky

- S rostoucí hloubkou by měl vrchol konduktivity nastávat později, a také být nižší kvůli disperzi roztoku
- Časový rozdíl mezi hloubkami 17,5 a 18,0 m krátká, max. konduktivita v 17,5 m je nižší. Jak je to možné?
- 1) Metodika – nedostatečné promíchání
- 2) Metodika - rozlití malého množství roztoku při spouštění nádoby pro injektáž do vrtu, které se projevilo malým vzestupem konduktivity před nástupem hlavního peaku

Výpočet rychlosti A – kinematický přístup

- Výpočet advekční rychlosti postupu
- Přímá informace o rychlosti pohybu vody, konceptuálně jednodušší a rychlejší na vyhodnocení (v případě využití maxim)
- V tomto případě hloubky 17,0 a 18,5 m
  - vertikální rychlost proudění plnou pažnicí
  - 900 m/den, tj. 1×10^{-2} m/s
  - odpovídá přetoku ze svrchního perforovaného úseku do spodního 11 m³/den
  - z naměřeného průběhu koncentrace návratnost stopovače 90 %
  - zbývajících 10 % pravděpodobně horizontální proudění ve svrchní zvodni (svrchním perforovaném úseku)

vertikální rychlost
proudění plnou
pažnicí

$$v_s = \frac{L}{t}$$

vzdálenost mezi maximy
koncentrace ve dvou
hloubkách (zde 17,0 a 18,5 m)

čas mezi maximy koncentrace ve
dvou hloubkách (zde 17,0 a 18,5 m)

průtok

$$Q = v_s \pi r^2$$

návratnost

$$N = \frac{m_n}{m_i}$$

hmotnost
zachyceného
stopovače

hmotnost
injektovaného
stopovače

Výpočet rychlosti B – hmotnostní bilance

- Vychází ze zákona zachování hmoty
- Sleduje, do jakého celkového objemu vody se v daném profilu rozptýlila přesně známá injektovaná hmotnost stopovače
- Spočítat průtok (Q) na základě měření konduktivity (EC) a injektáže definovaného množství NaCl.
- Postup
  - Stanovit požad'ovou konduktivitu (tj. konduktivitu před měřením).
  - Vykreslit graf koncentrace Na⁺ a Cl⁻ v čase s tím, že požad'ové konduktivitě bude odpovídat 0 g/l NaCl.
  - Vypočítat integrál křivky (A).
  - Vypočítat průtok (Q) v l/s.

průtok $Q = \frac{m}{A}$ hmotnost stopovače

$A = \int_{t_0}^{t_1} C \cdot dt$ koncentrace stopovače

Porovnání metod výpočtu vertikálního proudění

KINEMATICKÝ PŘÍSTUP

- Sledování advekce stopovače v čase
- Obecně přesnější
- Vysoká závislost na geometrii vrtu – vyžaduje přesný poloměr r
- Vysoká citlivost vlivu proudění – zachycuje nejrychlejší proudění v ose vrtu, což vede k nadhodnocení
- Ignoruje vliv disperze
- Nižší citlivost na promíchání (stačí zachytit průchod maxima)

Vliv obsypu

- Podhodnocení celkového průtoku (ignoruje průtok obsypem)
- Pokud se měří v perforovaném úseku (filtru), dochází k neustálé výměně vody a stopovače mezi vnitřkem pažnice a obsypem. To deformuje polohu maxima $C_{\max}$

HMOTNOSTNÍ BILANCE

- Integrovaná látková bilance rozptylu známé hmotnosti stopovače
- Nulová závislost na geometrii vrtu
- Nízká citlivost vlivu proudění
- Zahrnuje vliv disperze (integrál přes celou křivku)
- Vysoká citlivost – vyžaduje homogenní promíchání stopovače

Vliv obsypu

- Falešné nadhodnocení průtoku (při úniku stopovače)
- Obsyp znemožňuje zajistit a ověřit podmínku dokonalého promíchání v celém účinném průřezu

Groundwater

Methods Note/

DISOLV: A Python Package for the Interpretation of Borehole Dilution Tests

by Sarah L. Collins¹ and Marco Bianchi²

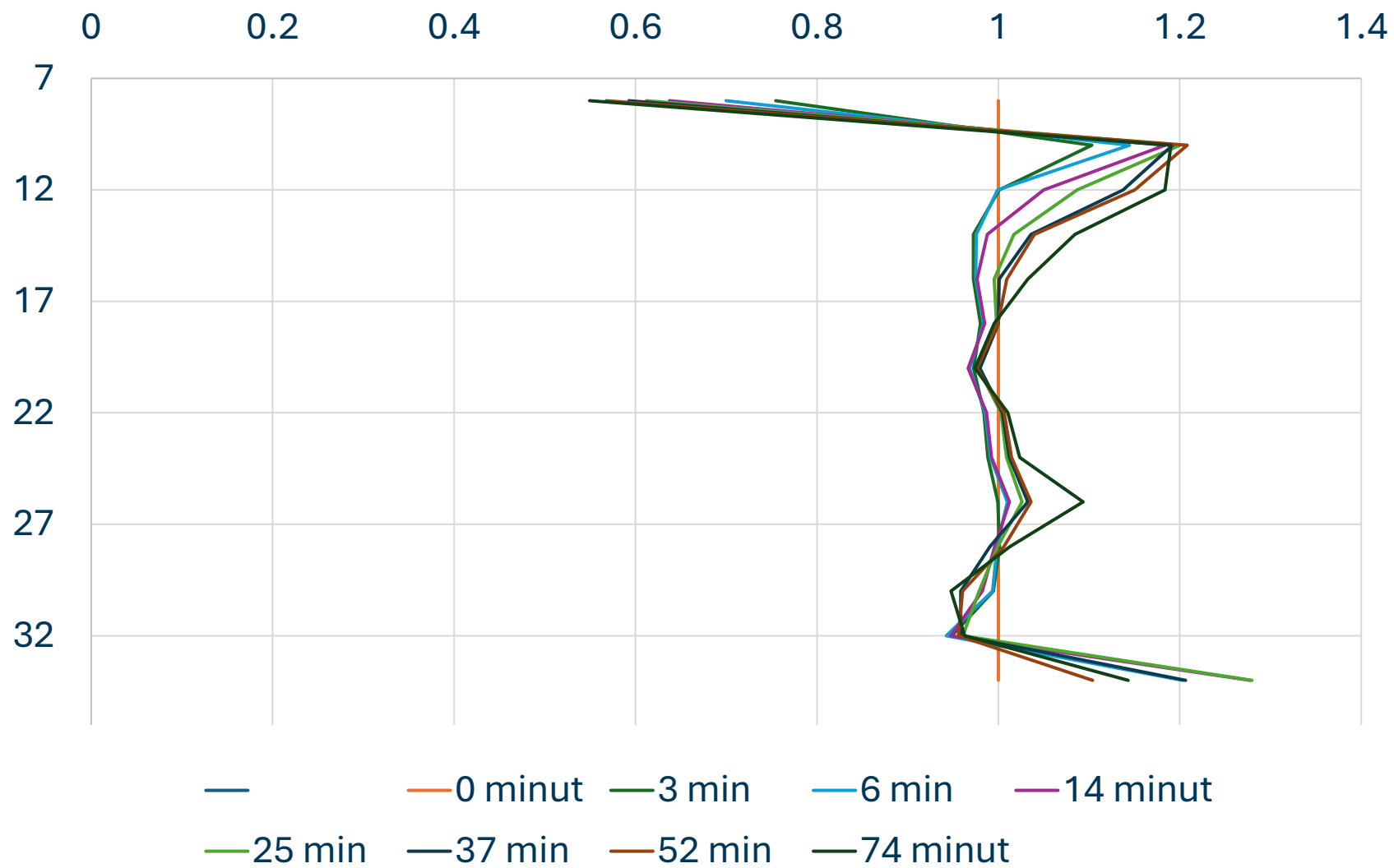

Abstract

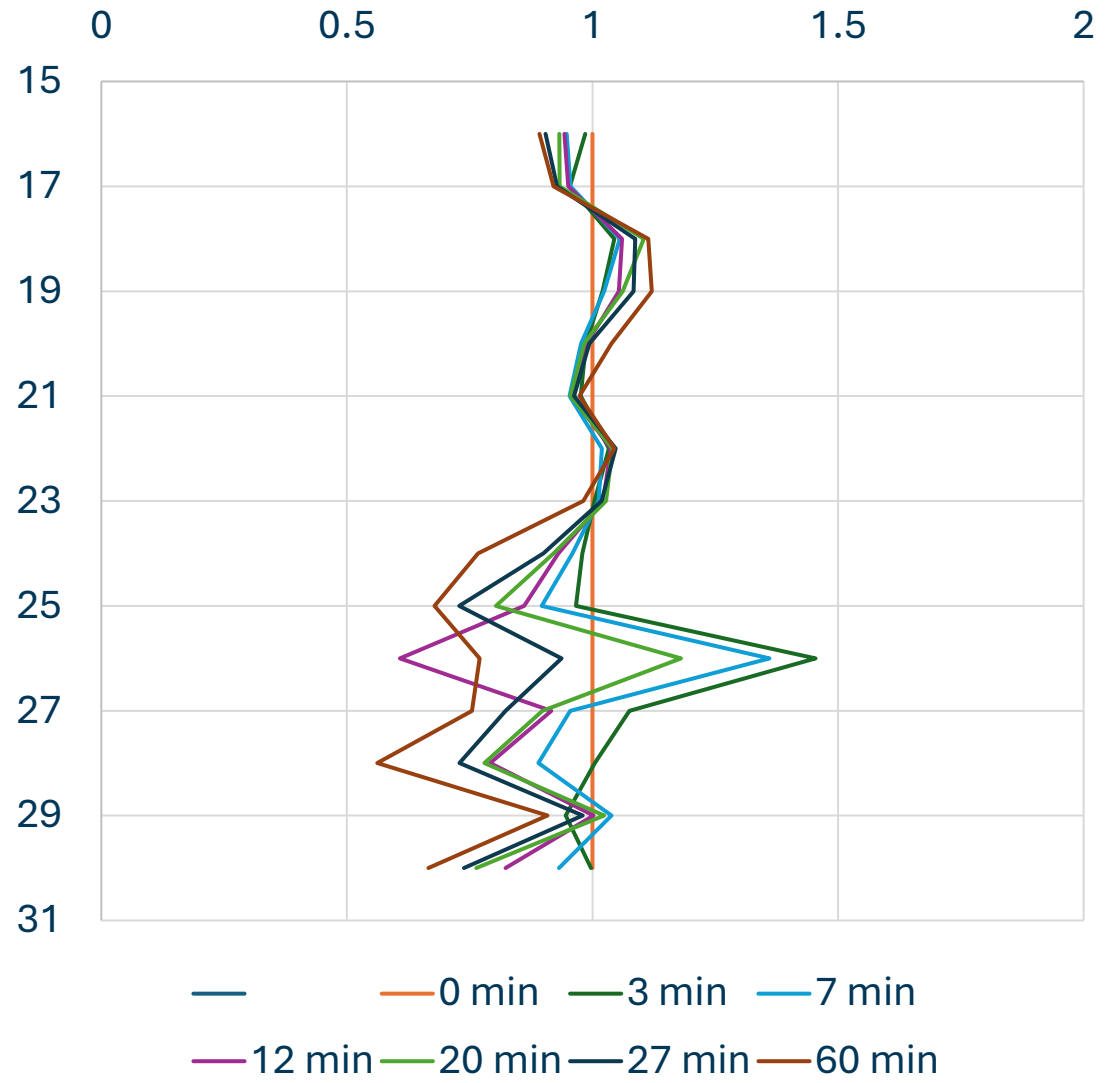
Single borehole dilution tests (SBDTs) are an inexpensive but effective technique for hydrogeological characterization of hard-rock aquifers. We present a freely available, easy-to-use, open-source Python package, DISOLV, for plotting, analyzing, and modeling SBDT data. DISOLV can significantly reduce the time spent interpreting field data by helping to identify flowing fractures intersecting the borehole and estimate the corresponding flow rates. DISOLV is successfully benchmarked against two analytical solutions. We also present an example application to real data collected in a borehole in a crystalline basement aquifer in southern India.

4

5

Interreg

Kofinanciert von
der Europäischen Union
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

Díky za pozornost.

Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

Univerzita
Karlova

Díky Martinu Lanzendörferovi, Kateřině Šabatové za pomoc s přípravou workshopu; Tomášovi Ondovčínovi, Jakubovi Marešovi a Martinu Slavíkovi za supervizi realizace plošné injektáže, následného měření a přátelskou spolupráci; studentstvu hydrologického a hydrogeologického kurzu PŘF UK (Jana Brožová, Petra Cíchová, Liliia Zuzuk, Elias Zagyi, Julie Žaliová a další) za realizaci většiny měření; Jiřímu Bruthansovi za komentář k první verzi článku; Interregu a Martinu Slavíkovi za financování a Olze Běhounek za administrativní a gastrologickou podporu.